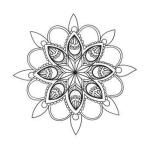

تأمّلی در نهضت عاشورا

رسول جعفريان

ویرایش جدید تابستان ۱۳۹۹ سرشناسه : جعفریان، رسول، ۱۳۴۳ ـ

Jafarian, Rasul

عنوان و نام پدید آور : تأملی در نهضت عاشورا/ رسول جعفریان

مشخصات نشر : تهران: نشر علم، ١٣٩٩.

مشخصات ظاهری : ۷۱۹ ص.

شابک : ۸-۱۹۲-۲۴۶

وضعیت فهرستنویسی: فییا

موضوع : حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ ـ اعق.

Hosayn ibn 'Ali, Imam III, 625-680 : موضوع

موضوع : واقعه كربلا، ۶۱ق.

Karbala, Battle of, Karbala, Iraq, 680 : موضوع

موضوع : عاشورا

Tenth of Muharram : موضوع

ردهبندی کنگره ۴۱/۴ BP :

ردهبندی دیویی : ۲۹۷/۹۵۳

شماره کتابشناسی ملی: ۶۲۳۶۸۲۶

تأمّلي در نهضت عاشورا

(ویرایش جدید با افزودهها)

رسول جعفريان

تيراژ: ۴۴۰ نسخه

ليتوگرافي: صدف ۸۸۸۳۰۵۳۳

چاپ: آزاده

نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۹

شابک: ۸ - ۱۹۲ - ۲۴۶ - ۲۲۸ - ۹۷۸

خیابان انقلاب، خیابان دوازده فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری

بن بست گرانفر، پلاک ۴، تلفن: ۶۶۴۱۲۳۵۸

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

درباره این کتاب
درباره منابع تاریخ عاشورا
ابومخنف و مقتل الحسين ^(ع)
محمد بن سعد و مقتل الحسين ^(ع)
بلاذري و مقتل الحسين ^(ع)
دينوري و مقتل الحسين ^(ع)
طبري و تاريخ عاشورا
احمد بن اعثم كوفي و مقتل الحسين ^(ع)
خوارزمي و مقتل الحسين ^(ع)
مقتل الحسين ^(ع) امام طبراني
آثار دیگری از قرن سوم و چهارم هجری
ترجمة الامام الحسين از ابن عساكر
منابع داستانی، ادبی و روضهای از قرن ششم تا چهاردهم
كتاب لهوف ابن طاوس
روضة الشهداء
روضة الشهداء
هشتاد و نُه روایت بلاذُری درباره عاشورا
علمي بودن منابع عصر اول
کزینش اخبار و غلبه تحلیل در منابع دورههای بعدی
در باره منابع نسل اوّل

۵۵	منابع شفاهي ابومخنف
۵٧	مروری بر هشتاد و نه روایت بلاذری درباره عاشورا
۶۷	عدم استفاده از منابع سه نسل اول در طول هزار سال
۶۹	چند نکته درباره میراث مکتوب عاشورا
٧٣	تقسیم بندی منابع و میراث مکتوب عاشورا از زوایای مختلف
vv	شکل گیری مکتب انتقادی از اخبار عاشورا
٧٩	پارهای از زمینههای قیام کربلا
٧٩	تحلیلی از وضعیت قریش و جناحهای داخلی آن تا کربلا
۸٠	سه نوع برخورد با دین اسلام پس از رحلت رسول خدا ^(ص)
۸۲	سه نوع نظام سیاسی از زمان رسول خدا ^(ص) تا حکومت معاویه
۸۳	برخورد امام علی ^(ع) و آل علی با مشکلات و دشواریها
۸۴	چگونگی عقاید عامه مردم در مناطق مختلف
۸۵	راههای منحرف کردن عامه مردم توسط امو یان
۸۸	چگونگی امر تحریف دین در این دوره
٩١	گزارش تاریخی رویداد کربلا
۹١	امام حسين ^(ع) از ولادت تا امامت
۹۳	نامه تسلیت شیعیان کوفه به امام حسین ^(ع)
	معاویه، گرفتن بیعت برای یزید و واکنشها
۹۶	سیاست معاویه در صدد جلب امام حسین ^(ع)
٩٨	امام حسین ^(ع) و امویان مدینه پیش از کربلا
۹۹	سفر معاویه به مدینه برای جلب حمایت مخالفان
۹۹	نامهنگاری معاویه و امام حسین در انتقاد از یکدیگر
1.7	نخستین اقدامات یزید در برابر مخالفانش در مدینه
	خروج امام حسين ^(ع) از مدينه
١٠۶	ورود امام به شهر مکه
	اخبار شيعيان كوفه
١.٨	نامەنگارى شىعيان كوفە با امام حسين ^(ع)

11•	واکنش امام به نامههای کوفیان و اعزام مسلم
11 •	مسلم در کوفه
117	دعوت مسلم از امام حسین ^(ع) برای آمدن به کوفه
117	تغییر فضای کوفه با آمدن ابن زیاد
114	حرکت امام حسین ^(ع) از مکه به سمت کوفه
119	توصیه به امام حسین ^(ع) برای نرفتن به کوفه
11V	دشواریها در حرکت امام به سمت عراق
NA	برخی از رخدادهای مسیر مکه تا عراق
١٢٠	امام حسین در جستجوی اخبار کوفه
171	رسیدن خبر شهادت مسلم و بازتاب آن در اردوی امام حسین ^(ع)
	اوضاع كوفه پس از شهادت مسلم
١٢٥	نخستین برخورد با سپاه کوفه به فرماندهی حرّ
179	نه راه کوفه نه بازگشت، مسیر به سمت کربلا
١٢٨	برخى وقايع تا رسيدن به كربلا
١٣١	پراکندگی شماری از همراهان و کوچک شدن سپاه امام
	فرود در کربلا
١٣٢	اعزام عمر بن سعد به كربلا
١٣۴	پیوستن برخی از شیعیان کوفه به امام
١٣۴	پیشنهاد امام حسین برای بازگشت به مکه و انعکاس آن به عبیداللّه
١٣٥	اعزام نیروهای بیشتر از کوفه به کربلا
١٣۶	شیعیان کوفه در این ایام چه کردند؟
١٣٨	قطع ارتباط سپاه امام با آب توسط سپاه کوفه از روز هفتم
١٣٩	گفتگوهای امام و عمر بن سعد
141	اعزام شمر به كربلا و تصميم قاطع بر جنگ
144	شب عاشورا
149	پیوستن بیست تا سی نفر از شیعیان کوفه به امام در شب و صبح عاشور
	صبح عاشورا و آمادگی برای نبرد
149	- سخنان امام با سپاه کوفه
۱۵۰	سخنان زهير بن قين با سپاه كوفه

107	جدا شدن حر از سپاه کوفه و پیوستنش به امام
١۵٣	آغاز نبرد با تیراندازی عمر بن سعد
104	شهادت پنجاه نفر از اصحاب در تیراندازی جمعی اولیه .
١۵۵	نبردهای تک تک و موردی، یکی پس از دیگری
١۵۶	حمله مجدد سپاه کوفه و دفاع ياران امام
۱۵۷	مبارزه تک تک یاران باقی مانده
	چند نبرد دیگر از اصحاب امام
١۵٩	آخرین حمله جمعی سپاه دشمن به باقی مانده سپاه امام .
	شهادت حبيب بن مظاهر
	شهادت حُرّ بن يزيد رياحي
	نماز ظهر امام حسین در روز عاشورا
180	شهادت آخرین یاران امام در پیش چشمان او
187	حلقه زدن آخرین اصحاب امام در گرد ایشان
184	شهادت برخی از یاران که تنها در فتوح ابن اعثم آمده است
	اخبار دیگری از شهادت شماری از یاران
١٧١	نبرد و شهادت اهل بیت امام حسین ^(ع)
	نجاتیافتگان از اهل بیت در کربلا
١٨۴	شهادت امام حسين ^(ع)
	شهادت امام حسین به روایت بلاذری
١٨٨	شهادت امام حسين به روايت فتوح
19.	رفتار سپاه کوفه با امام حسین پس از شهادت
191	سنان بن انس و رجز خوانی او پس از شهید کردن امام
197	کشتگان از سپاه کوفه در کربلا
	نوحه زینب در کربلا
194	انتقال اسرا به كوفه
190	خطبه زینب در کوفه در برابر عبیداللّه
	اسرای کربلا برابر یزید
١٩٨	یزید و دلجویی از اسرای کربلا!
199	یزید و برابر دانستن کربلا با جنگ بدر

امام و یارانش به مدینه	رسيدن خبر شهادت
اد کربلا	گزارش تحلیلی از روید
(⁵⁾ با خلافت یزید	مخالفت امام حسين
عراق	حركت امام به سمت
719	ارزیابی سفر به عراق
740	اربعين امام حسين ^(ع) .
749	١. عدد چهل
ر متون دینی۲۴۷	عدد «اربعین» در
۲۴۸ ^{(و} ر	٢. اربعين امام حسير
ينه يا كربلا	بازگشت اسیران به مد
اربعین	میرزا حسین نوری و ا
ي و اربعين	شهيد قاضي طباطبائ
YOV	عاشورا در فقه شيعه
YOV	يادآوري
۲۵۸	سه یادآوری دیگر
در گذر تاریخ فقه	
حث قيام حسين على المسين على المسين على المسين على المسين	۱. طرح کلامی ب
ام امام حسین (۶) در بحث حکم فقهی صلح با دشمن۲۶۲	۲. طرح فقهي قي
ئی برای عدم ورود امام به هدنه و صلح در کربلا	۳. سه توجیه کرک
ر بحث تقيه [و ضد تقيه]	_
ں و تأکید نظریه احیای مذهب توسط امام حسین ^{ع)}	
، امام حسین ^(ع) در امر «هدنه» و حواشی تازه۲۶۷	۶. استمرار بحث
ز منکر و مبارزه با ظلم درباره قیام امام حسین ^(ع)	۷. گفتمان نهی ا
مت اسلامی به عنوان مهم ترین تکلیف فقهی امام حسین (ع)	۸. تأسيس حكو
اجتماعی ـ سیاسی در تحلیل عاشورا	۹. دی <i>دگ</i> اه دین <i>ی</i> ـ
نهی بودن کربلا	• "
، بحث عاشورا در فقه اهل سنت	یادآوری در اشارتی به

YV9	کربلا از روایت تا درایت
منكر ۲۹۴	عاشورا و سه مفهوم هدنه، تقیه و امر به معروف و نهی از
	استفاده فقهي از عاشورا
Y 9 V	۱. عاشورا و اصل صلح و هدنه
	٢. تقيه و عاشورا
٣٠١	۳. عاشورا و امر به معروف و نهی از منکر
٣٠٧	حکمت شهادت امام حسین ^(ع)
٣١٠	عاطفه و برداشت سیاسی
٣١١	دو تجربه صلح و انقلاب
٣١٣	تجربه سیاست یا فرهنگ
	مفهوم امام
٣١۴	تأثير غاليان
٣١٧	حكمت شهادت و امر سياست
	نگاه صوفیانه
	هدف و آگاهي پيشين
۳۲۶	برداشت سیاسی رویکرد تازهتر
	هدف سیاسی: طرح چهار مرحلهای
	هدف سیاسی: شهادت
٣٣٠	سخن آخر
نا حالنا	بررسی رویکردهای عقلی و نقلی به عاشورا از گذشته :
۳۴۵	آثار نهضت امام حسين ^(ع)
٣۴۵	تأثير نهضت امام حسين ^(ع) در سقوط امويان
۳۴۷	قیام امام حسین ^(ع) یک قیام اسوه
ن	تأثیر مشخص قیام امام حسین ^(ع) روی قیامهای پس از آر
	امامان شیعه و مسأله قیام
۳۵۰	تأثير نهضت امام حسين (ع) بر جامعه شيعه
	آثار سیاسی رخداد کر بلا در جامعه شیعه

٣٥٣	بُعْد معنوي كربلا
۳۵۵	مروری بر کتاب کامل الزیارات ابن قولویه
٣۶٧	ابعاد شعاری و شکلی نهضت امام حسین ^(ع)
79 V	ابعاد شکلی و شعاری نهضت امام حسین ^(ع)
٣۶٨	و یژگی عمده این سه صورت شعاری
٣۶٩	و يژگى شعارهاو يژگى شعارها
٣۶٩	تغيير پذيري قالب شعائر
	شعائر و هنر
٣٧١	عوارض منفي شعائر تازهياب
	روضهخواني و شعار
٣٧٥	بستر تاریخی عزاداری اهل سنّت برای امام حسین (ع)
۳۷۵	درآمد بحث
٣٧٧	ابوحنيفه شيعه زيدي!
٣٧٩	مرز تشیع و تسنن از قرن سوم به بعد
٣٨۴	عزاداری سنیان از زبان عبدالجلیل در قرن ششم هجری
	خراسان تیموری و عزاداری برای امام حسین ^{(ع) '}
	برخی از آثار علمای حنفی درباره امام حسین ^(ع)
	خاتمه
*4v	تحريفات عاشورا
٣9V	مسأله تحريف در نهضت عاشورا
٣٩٨	زمان رسوخ تحریف در تاریخ عاشورا
٣٩٩	انگیزههای تحریف در تاریخ عاشورا
۴۰۰	نقلهای تاریخی و عاطفی!
۴۰۱	روضة الشهداء و مسأله تحريف
۴۰۲	حكومتها و مسأله تحريف در وقايع عاشورا
	راههای جلوگیری از تحریف در عاشورا
	تحریف مونانی مونای در اخرار نمونت ماشیا

۴۰۸	پیشینه مبارزه با تحریف درباره عاشورا
	میرزا حسین نوری و مسأله تحریف در عاشورا
	استاد مطهري و مسأله تحريف
۴ I V	روضة الشهداء ملا حسين كاشفى
۴۱٧	مقدمه
۴۱۸	احوال كاشفى
۴۲۲	آثار کاشفی
۴۲۵	مذهب كاشفى
۴۳۲	كاشفى و تأليف روضة الشهداء
448	منابع كاشفى در روضة الشهداء
447	کاشفی و نقد و بررسی نقلها
444	نفوذ ديرپاي روضة الشهداء
449	روضة الشهداء جايگزين ابومسلم نامهها
	روضه الشهداء و رواج تشيع در ايران
	روضة الشهداء نخستين مقتل فارسى نيست
	کاشفی و رواج برداشت معنوی از کربلا
	- مقتل الحسين ^(ع) به روايت حصين بن عبدالرحمان سُل
409	١. حصين بن عبدالرحمان كيست؟
زه تاریخ اسلام۴۶۳	۲. فهرست گزیده اخبار حصین بن عبدالرحمان در حوز
	٣. مقتل الحسين (ع)؛ حصين بن عبدالرحمن
۴۷۱	الف: گزارش و بررسی متن
۴٧۶	ب: مقتل الحسين برواية حصين بن عبدالرحمن
۴۸۵	منابع
خيزا۴۸۹	چند گزارش درباره گزارشهای عاشورایی در فیلم رستا
	نامه به کارگردان و تهیهکننده فیلم رستاخیز
	نامه اول
¥4A	1.

حكايت ازدواج شهربانو با امام حسين (ع) و داستان فيلم رستاخيز
گزارشی از یک مقتل چینی قدیمی درباره کربلا
منابع عاشورا: از روایت تاریخی تا روایت داستانی
مقتلنگاری علمی
مقتل الحسين (ع) ابومخنف (م ١٥٧)
طبقات الكبرى، بخش مقتل الحسين ^(ع) محمد بن سعد (م ٢٣٠)
انساب الاشراف، بخش مقتل/ احمد بن يحيى بلاذرى (م ٢٧٩)
تاریخ طبری، بخش مقتل/ محمد بن جریر (م ۳۱۰)
الفتوح/ ابن اعثم كوفي (م ٣١٤)
مقتل الحسين (ع ⁾ / موفق بن احمد مكى خوارزمي (م ٥٨٨)
شرح حال امام حسین ^(ع) / ابن عساکر (م ۵۷۱)
مقتل الحسين (ع ⁾ / شيخ صدوق (م ٣٨١)
کنار گذاشته شدن منابع اصلی تاریخ اسلام در قرن ششم و
لهوف/ ابن طاوس (ک ۶۶۴)
روضة الشهداء/ ملاحسين كاشفي (م ٩١٠)
المنتخب في جمع المراثي و الخطب، مقتل الحسين/ فخرالدين الطريحي (م ١٠٨٧)٥١٥
إكسير العبادات في أسرار الشهادات/ ملا آقا دربندي (م ١٢٨٤)
لؤلؤ و مرجان (چاپ ۱۳۱۹ق)/ میرزا حسین نوری
محمد ابراهیم آیتی (م ۱۳۴۳) و مرتضی مطهری (م ۱۳۵۸)
گفتگوهای عاشورایی (مصاحبه با خبرگزاریها و مجلات)
پاسخ چند پرسش درباره عاشورا پیرامون کتاب تأمّلی در نهضت عاشورا
گفتگویی دیگر درباره کتاب تأمّلی بر نهضت عاشورا
معارف حسینی و اهمیت آسیبشناسی آنها (مصاحبه با همشهری، آبان ۹۲)
ایرانیان و قیام عاشورا (مصاحبه با همشهری، مهرماه ۹۳)
مصاحبه درباره عاشورا (مصاحبه با نسیم بیداری، ۶ آبانماه ۱۳۹۳)
درباره شعائر حسيني و اصلاح آنها (مصاحبه با مجله الاصلاح الحسيني)
سريالهاي مناسبتي محرم (مصاحبه با جام جم)
مصاحبه: تاریخچه عاشوراپژوهی

	درباره عاشورا و امر به معروف و نهي از منكر (مصاحبه با خبرگزاري مهر)
۵۶۰	یادی از تاریخچه عزاداری و ابعاد آن (مصاحبه با هفتهنامه آوای اردبیل)
۵۶۳	ادداشتهای عاشورایی
۵۶۳	امام حسين و محبت
۵۶۵	یک کسی عاشورا را از دست ما نجات دهد
۵۶۷	تحلیلهای متعارض از عاشورا در دهههای اخیر، با چه هدفی؟
۵۶۹	اشارتی درباره تفسیرهای مختلف عاشورا
۵۷۱	توجیه شمر برای کشتن امام حسین ^(ع)
۵۷۴	چرا امسال حرفهای تازهای درباره عاشورا زده شد؟
۵٧٨	درباره كتاب محمود ايوب/٢٧ بهمن ماه ١٣٩١
۵۸۱	مقدمه کتاب «چهل منزل با حسین»
لمته است؟ ۵۸۴	آیا تفسیرها و تحلیلهای ما از قیام حسینی به خوانش قاجاری از عاشورا برگ ^ث
۵۸۷	کارهای بیشتری که درباره عاشوراً می توان کرد
۵۸۹	للا آقا دربندی و مقتلنگاری (نگاهها، نوآوریها و استنادها)
۵۸۹	درآمد بحث
	در آمد بحث
۵۹۱	• •
091	ت شرح احوال ملا آقای در بندی در منابع
091 094 09A	ت. شرح احوال ملا آقای دربندی در منابع گوبینو و آگاهیهای تازه از زندگی ملا آقا دربندی در تهران
091 094 097	شرح احوال ملا آقای دربندی در منابع
091 094 097 9.7	شرح احوال ملا آقای دربندی در منابع گوبینو و آگاهی های تازه از زندگی ملا آقا دربندی در تهران شرح حال ملا آقا در منابع دیگر
091 094 09.4 9.7 9.7	شرح احوال ملا آقای دربندی در منابع
091 094 09A 9·Y 91Y	شرح احوال ملا آقای دربندی در منابع گوبینو و آگاهیهای تازه از زندگی ملا آقا دربندی در تهران شرح حال ملا آقا در منابع دیگر دبیر تفرشی و ملا آقا دربندی عبدالله مستوفی و ملا آقا دربندی درباره تألیفات ملا آقا دربندی
091 094 09. V 9. V 9. V 9. V 9. V	شرح احوال ملا آقای دربندی در منابع گوبینو و آگاهی های تازه از زندگی ملا آقا دربندی در تهران شرح حال ملا آقا در منابع دیگر دبیر تفرشی و ملا آقا دربندی عبدالله مستوفی و ملا آقا دربندی درباره تألیفات ملا آقا دربندی
091 094 09.7 9.7 9.7 917 918	شرح احوال ملا آقای دربندی در منابع
091	شرح احوال ملا آقای دربندی در منابع
091	شرح احوال ملا آقای دربندی در منابع گوبینو و آگاهی های تازه از زندگی ملا آقا دربندی در تهران شرح حال ملا آقا در منابع دیگر دبیر تفرشی و ملا آقا دربندی عبدالله مستوفی و ملا آقا دربندی درباره تألیفات ملا آقا دربندی شاگردان ملا آقا دربندی ملا آقا دربندی در آثار خودش الف: آشنایی با مقامات عثمانی

ملا آقا دربندی و ناصرالدین شاه
صدر عريضه به خط ناصر الدين شاه [در پاسخ به اين گلايه]
دو سند درباره زخمی شدن ملا آقا دربندی توسط بابیه
سند اوّل
سند دوم
ملا آقا در بندی و ادبیات عاشورانگاری دوره قاجار
ملا آقا و ورود در عرصه نگارشهای عاشورایی
ملا آقا و توصیه بر عدم سرقت از مطالب علمی او در آثارش
نگاه و نگرش ملا آقا به عاشورا
اشتهار دین اسلام هدف برگزاری مراسم تعزیه برای امام
ملا آقای دربندی زیر سایه حکایات
زعفر جنّی در محضر طلبهای در حجره برای دفاع از خود
حکایات دیگر
شيوه استنادي ملا آقا
اقتباس از بحر الانساب
استناد و استفاده از کتاب ابن عصفور بحراني
اولويت ملا آقا در استفاده از المنتخب طريحي و آثار مشابه
ملا آقا و ترجیح منابع داستانی بر تاریخی
استناد به خوابها
استفاده از الهامات
ملا آقا و مباحث كلامي در عاشورا
مقامات ویژه برای حضرت زینب، عباس، و علی اکبر
کشف و شهود همراه استدلالهای کلامی
اختیاری ـ شوقی بودن حرکت افلاک و حل دشواریهای کلامی
مسائل فقهي و عاشورا
غرایب نگاری ملا آقا
آمار و ارقام کشتگان در کربلا و هفتاد و دو ساعت بودن روز عاشورا
انتقادها از اسرار الشهادات
ملا آقا مخالفان خود را جاهل و عوام ميداند

تأمّلی در نهضت عاشورا	18
نفوذ آثار ملا آقا در جامعه مذهبی ایران	
تصویرسازی داستانی و در آثار ملا آقا	
وصل کردن برخی از اخبار تاریخی با تطبیق موقعیت تاریخی روز	
تصویرسازی داستانی	
عبارات ادبی ـ عاطفی درباره عاشورا	

منابع